

## Ελληνοτουρκικά: αγνοώντας τους αφελείς και τους ανεύθυνους

(Το Βήμα της Κυριακής, 24-1-2021)

Κωνσταντίνος Γάτσιος

Οι περιδιαβάσεις του ερευνητικού Oruc Reis σε θαλάσσιες περιοχές στις οποίες εάν η Ελλάδα είχε επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 ναυτικά μίλια ή είχε ανακηρύξει ΑΟΖ θα βρισκόταν εντός των ορίων τους, δε δημιουργούν κανένα «κεκτημένο» υπέρ της Τουρκίας, όπως υπονοούν ο Τούρκος πρόεδρος και οι αξιωματούχοι του με συνεχείς δηλώσεις τους, αλλά και όπως καταγγέλλουν διαρκώς οι εγχώριοι «υπερπατριώτες». Αλλά και να δημιουργούσαν, όλα αυτά τα δήθεν «κεκτημένα» θα εξαερώνονταν ακριβώς τη στιγμή που ένας ελληνικός Exocet θα έπληττε και θα καταβύθιζε το γεωτρύπανο το οποίο θα επιχειρούσε να μετατρέψει τα δήθεν κεκτημένα σε τουρκικά εμπράγματα δικαιώματα. Και από τη στιγμή που αυτό θα γινόταν, το ζήτημα της ΑΟΖ και των δικαιωμάτων κυριαρχίας στο Αιγαίο και στη νοτιοανατολική Μεσόγειο θα μετατρέποταν και πάλι σε ένα ζήτημα συσχετισμού ισχύος μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας.

Πάντως, ακριβώς επειδή οι περιδιαβάσεις ούτε δημιούργησαν ούτε δημιουργούν δικαιώματα, το όλο ζήτημα είναι και παραμένει εκκρεμές ως ένα ζήτημα συσχετισμού δυνάμεων. Με αυτήν την έννοια, ο τρόπος με τον οποίο η χώρα μας αντιμετώπισε τη διαρκή τουρκική προκλητικότητα τους τελευταίους μήνες ήταν και σώφρων και αποτελεσματικός. Για να συνεχίσει, όμως, η εθνική πολιτική αποτροπής της υπαρκτής εξωτερικής απειλής να είναι αποτελεσματική σε, ενδεχομένως, πολύ πιο δύσκολες συνθήκες, θα πρέπει να γίνουν ορισμένα βήματα που θα επιτρέψουν να καλυφθεί το έδαφος που χάθηκε στα προηγούμενα χρόνια και να διορθωθούν τα λάθη που έγιναν. Τα βήματα αυτά συμπεριλαμβάνουν, αλλά και προϋποθέτουν, τον τρόπο με τον οποίο ως κοινωνία αντιλαμβανόμαστε το πρόβλημα, αλλά και το διεθνές γεωπολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να επιδιώξουμε την ευνοϊκή για τη χώρα μας επίλυσή του.

Αναφορικά με τη χρόνια τουρκική απειλή εναντίον της εθνικής μας ανεξαρτησίας, ο Έλληνας πολίτης βρίσκεται, ως επί το πλείστον, στη μέγγενη δύο διαμετρικά αντίθετων απόψεων, αμφότερων λανθασμένων. Πρόκειται, από τη μία πλευρά, για την άποψη της «λογικής» και

της «σωφροσύνης» (που μόνο λογική και σωφροσύνη δεν είναι), η οποία θεωρεί ότι τα προβλήματα μπορούν να επιλυθούν μέσω ενός γενικού «διαλόγου» με την Τουρκία και, από την άλλη πλευρά, για την άποψη του δωρεάν «υπερπατριωτισμού», η οποία θεωρεί πως τα πάντα μπορούν και πρέπει να ανήκουν στην Ελλάδα, αλλά και ότι σε κάθε στιγμή πρέπει και οφείλουμε να επιβάλλουμε τη θέλησή μας επί των αντιπάλων μας δυναμικά.

Η άποψη της ψευδώνυμης «λογικής» και της ψευδώνυμης «σωφροσύνης» συνδυασμένη, για μακρύ διάστημα, με την αδιαφορία και την αδράνεια να οικοδομηθεί μία ισχυρή αποτρεπτική δύναμη, έχει προξενήσει μεγάλη εθνική βλάβη σε πραγματικό επίπεδο. Είναι σαφές ότι θα ήταν εντελώς παράλογος ένας πόλεμος με την Τουρκία για τη διεκδίκηση κάποιων κοιτασμάτων τα οποία δε ξέρουμε καν εάν υπάρχουν, για τα οποία δε ξέρουμε καν στην περίπτωση που υπάρχουν εάν είναι αξιοποιήσιμα και εκμεταλλεύσιμα και για τα οποία επίσης δε γνωρίζουμε εάν –ακόμη και στην περίπτωση που υπάρχουν και είναι αξιοποιήσιμα και εκμεταλλεύσιμα– θα επέφεραν τελικά κάτι θετικό ή θα δημιουργούσαν διαχρονικά μεγαλύτερα προβλήματα από τα όποια οφέλη. Και αυτό είναι ένα σημείο στο οποίο μπορεί να συμφωνήσει κάθε λογικός άνθρωπος. Πλην, όμως, καμία (αξιοπρεπής) χώρα δε θα μπορούσε να δεχτεί τον ακρωτηριασμό των δικαιωμάτων της στο όνομα της «λογικής», όπως και καμία (σοβαρή) χώρα δε μπορεί να στηρίζει την εθνική της άμυνα και την εθνική της αξιοπρέπεια στην υπόθεση της λογικής στάσης των αντιπάλων της.

Συνιστά αυτοκτονική αφέλεια να θεωρείς εξ ορισμού ότι ο αντίπαλός σου είναι εξίσου ή περισσότερο ορθολογικός από εσένα και να πιστεύεις, ως εκ τούτου, ότι ο «διάλογος» μαζί του αρκεί για να λύσει τα προβλήματα! Είναι αυτή η αφελής προσέγγιση που καθοδήγησε την καταστροφική πολιτική που εφαρμόστηκε τις δύο περίπου τελευταίες δεκαετίες αναφορικά με τους εξοπλισμούς και την αποτρεπτική δυνατότητα της χώρας. Στη βάση αυτής της ψευδώνυμης «λογικής και σώφρονος» προσέγγισης κατασπαταλήθηκαν προς χάρη του πελατειακού κράτους πολύτιμοι εθνικοί πόροι που θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία μίας ισχυρής αμυντικής δυνατότητας της χώρας με τρόπο, μάλιστα, που να συνδέει την άμυνα με την παραγωγική αναβάθμιση της εθνικής οικονομίας. Ο χρόνος που χάθηκε στον τομέα αυτόν πρέπει να κερδηθεί τάχιστα με σύντονες προσπάθειες.

Η άποψη του ανεύθυνου και τυχοδιωκτικού «υπερπατριωτισμού», από την άλλη πλευρά, δημιουργεί δύο ειδών συγχύσεις. Αφενός μεν, διασπείρει την άποψη πως ο,τιδήποτε επιθυμεί η Ελλάδα μπορεί να θεμελιωθεί στο Διεθνές Δίκαιο. Κάτι τέτοιο όμως, δυστυχώς, δεν ισχύει, διότι δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι Δίκαιο δεν είναι μόνο οι διατάξεις των νόμων και, μάλιστα, όπως τις ερμηνεύουμε εμείς με τις υποκειμενικές προσεγγίσεις μας, αλλά ότι είναι και οι αποφάσεις των διεθνών δικαστηρίων στα οποία επιθυμούμε να προσφύγουμε. Οι αποφάσεις, όμως, των δύο τουλάχιστον διεθνών δικαστηρίων που υπάρχουν και μπορούν να αποφανθούν για αυτό το θέμα, ενδεχομένως θα απογοητεύσουν εκείνους που θεωρούν ότι η Ελλάδα δικαιούται να έχει μία ΑΟΖ και δικαιώματα κυριαρχίας που φτάνουν περίπου μέχρι τον Ινδικό ωκεανό! Αφετέρου δε, η άλλη σύγχυση που διασπείρεται είναι εκείνη που θεωρεί ότι η Ελλάδα μπορεί ανά πάσα στιγμή να επιβάλλει δυναμικά το δίκαιο το οποίο εκπροσωπεί, καταβυθίζοντας εν ριπή οφθαλμού και χωρίς σοβαρές συνέπειες όλα τα ερευνητικά πλοία που την ενοχλούν κλπ. Κάθε σώφρων άνθρωπος γνωρίζει ότι αυτό βρίσκεται στη σφαίρα του παράλογου και του εξωπραγματικού και ότι η προσφυγή στη δυναμική απάντηση θα πρέπει να γίνει μόνο σε περίπτωση απουσίας κάθε εναλλακτικής λύσης, αλλά και τη στιγμή και με τον τρόπο που μας ευνοεί.

Η Ελλάδα δεν κήρυξε τον πόλεμο τη 15<sup>η</sup> Αυγούστου με τον επαίσχυντο τορπιλισμό της Έλλης και δε διοργάνωσε εκστρατεία στην Ιταλία, γιατί πολύ απλά το αποτέλεσμα της θα ήταν καταστροφικό. Περίμενε. Και όταν οι Ιταλοί αναγκάστηκαν να έρθουν εκεί που –όπως αποδείχτηκε– είχαμε το συγκριτικό πλεονέκτημα και ήταν η κατάλληλη στιγμή, τότε το αποτέλεσμα για τα εθνικά όπλα ήταν νικηφόρο.

Η ιστορική εμπειρία οφείλει να μας διδάσκει ότι η χώρα μας υπήρξε επιτυχής στην υλοποίηση των εθνικών επιδιώξεών της κάθε φορά που διέθετε στρατηγικό σχέδιο, εξοπλιστικό προγραμματισμό και ισχυρές, δηλαδή αποτελεσματικές, συμμαχίες. Αυτά είναι και σήμερα τα στοιχεία που μας χρειάζονται και τα οποία πρέπει να αναπτύξουμε με ισχυρό εθνικό φρόνημα, στηριγμένοι στον ρεαλισμό και στη μεθοδική σκέψη, αγνοώντας τόσο τους αφελείς όσο και τους ανεύθυνους.

Ο Κωνσταντίνος Γάτσιος είναι καθηγητής και πρώην πρόεδρος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.